

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.01.2005, sp. zn. 21 Cul 3/2004, ECLI:CZ:NS:2005:21.CUL.3.2004.1

Číslo: 80/2006

Právní věta: V řízení o návrhu na určení lhůty k procesnímu úkonu podle ustanovení § 174a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, může příslušný soud stanovit lhůtu jen ve vztahu k takovým procesním úkonům, o jejichž provedení soud, vůči němuž návrh směřuje, již rozhodl (a je v prodlení s jejich provedením) nebo jejichž potřeba provedení - i když o nich dosud nebylo rozhodnuto - je podle obsahu spisu a s přihlédnutím k povaze věci nepochybná a které ve věci musí být podle zákona učiněny. Při rozhodování o tomto návrhu může příslušný soud stanovit lhůtu jen k provedení takového procesního úkonu, u něhož jsou v návrhu namítány (tvrzeny) průtahy; navrhovanou délkou lhůty k provedení procesního úkonu však není vázán.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 12.01.2005

Spisová značka: 21 Cul 3/2004

Číslo rozhodnutí: 80

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Řízení o návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu

Předpisy: § 174a předpisu č. 6/2002Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 27. 11. 2003 ve věci žalobců P., spol. s r. o., a Ing. J. Š., proti žalované B. – obchodní domy, R., a. s., uložil žalované, aby zaplatila žalobci P., spol. s r. o., 557 191,75 Kč s 18% úrokem od 8. 9. 2000 do zaplacení a na náhradě nákladů řízení „k rukám právního zástupce“ 124 938 Kč a aby zaplatila žalobci Ing. J. Š. 260 308,25 Kč s 18% úrokem od 8. 9. 2000 do zaplacení a na náhradě nákladů řízení „k rukám právního zástupce“ 71 009 Kč, vše do 3 dnů od právní moci rozsudku.

Odvolání, které proti tomuto rozsudku soudu prvního stupně podala žalovaná, Městský soud v Praze usnesením ze dne 30. 1. 2004 odmítl. Dospěl k závěru, že odvolání je opožděné, neboť rozsudek byl žalované doručen „uložením“ dne 8. 1. 2004 a žalovaná podala odvolání až po uplynutí patnáctidenní lhůty dne 27. 1. 2004.

Žalovaná podala proti tomuto usnesení odvolání a současně požádala o prominutí zmeškání lhůty k podání odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně.

M ě s t s k ý s o u d v Praze usnesením ze dne 25. 2. 2004 „žádost o prominutí zmeškání lhůty k odvolání“ zamítl. Dospěl k závěru, že žalovaná požádala dne 13. 2. 2004 o prominutí zmeškání lhůty opožděně, neboť podle jejího tvrzení překážka k podání odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně trvala „do 23. 1. 2004, respektive do 25. 1. 2004“ a lhůta k žádosti o prominutí zmeškání lhůty uplynula dnem 9. 2. 2004.

K odvolání žalované V r c h n í s o u d v Praze usnesením ze dne 30. 7. 2004 usnesení Městského soudu v Praze ze dne 25. 2. 2004 potvrdil. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně v tom, že žalovaná požádala o prominutí zmeškání lhůty k odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně opožděně. Námitku žalované o tom, že jí rozsudek soudu prvního stupně nebyl řádně doručen, odvolací soud odmítl s odůvodněním, že „tvrzená vadnost doručení rozsudku nemůže mít žádný vliv na správnost napadeného usnesení a postup soudu při rozhodování o návrhu podle § 58 o. s. ř., neboť okolnost, zda rozsudek byl doručen řádně (a z ní se odvíjející posouzení včasnosti opravného prostředku), přísluší zhodnotit odvolacímu soudu při rozhodování o odvolání žalované proti rozsudku.“

Městský soud v Praze poté věc předložil Vrchnímu soudu v Praze k rozhodnutí o odvolání žalované proti usnesení soudu prvního stupně ze dne 30. 1. 2004; spis byl Vrchnímu soudu v Praze doručen dne 21. 9. 2004.

Návrhem ze dne 10. 12. 2004, který byl téhož dne doručen Vrchnímu soudu v Praze, se navrhovatelé domáhají, aby Nejvyšší soud uložil Vrchnímu soudu v Praze povinnost rozhodnout o odvolání žalované proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 1. 2004 do 7 dnů od doručení rozhodnutí Nejvyššího soudu. Návrh zdůvodnili zejména tím, že soudní řízení trvá již téměř 4 roky a navrhovatelé jsou v nepříznivé finanční situaci. Dopisem ze dne 2. 11. 2004 se navrhovatel Ing. J. Š. obrátil na předsedu Vrchního soudu v Praze se stížností na průtahy v projednávané věci, bylo mu však sděleno, že „vzhledem k onemocnění předsedkyně senátu a množství nevyřízených věcí lze vyřízení předmětného odvolání očekávat nejdříve v lednu či únoru 2005.“ Navrhovatelé s tímto vyřízením své stížnosti nejsou spokojeni (očekávali od předsedy vrchního soudu „zcela konkrétní kroky k odstranění průtahů“) a mají za to, že „i s ohledem na délku předcházejícího řízení jsou jejich urgencye pochopitelné a zcela oprávněné“ a že „rozhodnutí o opožděném odvolání představuje z hlediska (jinak jistě nelehké) činnosti odvolacích soudů vcelku banální úkon, který lze vyřešit během několika minut, a to zvláště v situaci, když soud již jednou rozhodl o otázce navrácení lhůty a s věcí je tak obeznámen.“

Vrchní soud v Praze k návrhu uvedl, že „zdržení ve vyřizování věci nastalo v důsledku mimořádné situace v senátě 11 Cmo, která přetrvává.“ Věc má „vyřídit“ soudkyně JUDr. E. S., u níž však není „přesně známo, kdy bude po operaci uschopněna;“ převzala ji proto v zájmu zamezení průtahů v řízení soudkyně JUDr. H. Z., podle jejíhož vyjádření bude projednána v neveřejném zasedání senátu dne 19. 1. 2005.

N e j v y š š í s o u d jako soud příslušný k projednání návrhu navrhovatelů ze dne 10. 12. 2004 (§ 174a odst. 3, věta druhá, zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů /zákon o soudech a soudcích/ ve znění pozdějších předpisů – dále jen „zákon o soudech a soudcích“) dospěl k závěru, že návrh navrhovatele P., spol. s r. o., je nepřipustný a že návrh navrhovatele Ing. J. Š. není důvodný. Proto dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle ustanovení § 1 o. s. ř. občanský soudní řád upravuje postup soudu a účastníků v občanském soudním řízení tak, aby byla zajištěna spravedlivá ochrana práv a oprávněných zájmů účastníků, jakož i výchova k zachovávaní zákonů, k čestnému plnění povinností a k úctě k právům jiných osob.

Podle ustanovení § 6 o. s. ř. v řízení postupuje soud v součinnosti se všemi účastníky tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná a aby skutečnosti, které jsou mezi účastníky sporné, byly spolehlivě zjištěny.

Nepostupuje-li soud (v rozporu se zákonem) tak, aby ochrana práv byla rychlá, a dochází-li tedy v řízení k průtahům, mohou se fyzické a právnické osoby obrátit na příslušný orgán státní správy soudů se stížností na postup soudu (srov. § 164 odst. 1 zákona o soudech a soudcích).

Má-li účastník nebo ten, kdo je stranou řízení, za to, že jeho stížnost na průtahy v řízení, kterou podal u příslušného orgánu státní správy soudů, jím nebyla řádně vyřízena, může podat návrh soudu, aby určil lhůtu pro provedení procesního úkonu, u kterého podle jeho názoru dochází k průtahům v řízení (§ 174a odst. 1 zákona o soudech a soudcích). Z návrhu musí být patrné, kdo jej podává (kdo je navrhovatelem), o jakou věc a jaký procesní úkon se jedná, v čem jsou podle navrhovatele spatřovány průtahy v řízení a čeho se navrhovatel domáhá; dále musí návrh obsahovat označení soudu, vůči němuž směřuje, musí být podepsán a datován (§ 174a odst. 2, věta druhá, zákona o soudech a soudcích).

Soud návrh odmítne, jestliže navrhovatel nepodal stížnost na průtahy v řízení, nebo byl-li podán někým, kdo není k jeho podání oprávněn, anebo jestliže navrhovatel neopravil nebo nedoplnil řádně návrh v určené lhůtě (§ 174a odst. 5, věta druhá, zákona o soudech a soudcích).

Pokud soud, vůči němuž návrh na určení lhůty směřuje, již procesní úkon, u kterého jsou v návrhu namítány průtahy v řízení, učinil, příslušný soud návrh zamítne; stejně tak postupuje, dospěje-li k závěru, že k průtahům v řízení nedochází (§ 174a odst. 6 zákona o soudech a soudcích).

Dospěje-li soud k závěru, že návrh na určení lhůty je oprávněný, protože s ohledem na složitost věci, význam předmětu řízení pro navrhovatele, postup účastníků nebo stran řízení a na dosavadní postup soudu dochází v řízení k průtahům, určí lhůtu pro provedení procesního úkonu, u něhož jsou v návrhu namítány průtahy; touto lhůtou je soud, příslušný k provedení procesního úkonu, vázán (§ 174a odst. 7, věta první, zákona o soudech a soudcích).

Nestanoví-li zákon o soudech a soudcích jinak, použijí se pro řízení o návrhu na určení lhůty přiměřeně ustanovení části první a části třetí občanského soudního řádu (§ 174a odst. 4, věta druhá, zákona o soudech a soudcích).

Z uvedeného mimo jiné vyplývá, že návrh na určení lhůty k provedení procesního úkonu je přípustný, jen jestliže navrhovatel podal u příslušného orgánu státní správy soudů stížnost na průtahy v řízení. V projednávané věci se se stížností na průtahy ve věci vedené u Vrchního soudu v Praze pod sp. zn. 11 Cmo 286/2004 obrátil na příslušný orgán státní správy soudů (na předsedu Vrchního soudu v Praze) pouze navrhovatel Ing. J. Š. a nikoliv také navrhovatel P., spol. s r. o. Nejvyšší soud proto návrh tohoto navrhovatele podle ustanovení § 174a odst. 5, věty druhé, zákona o soudech a soudcích odmítl.

Řízení o návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu, upravené v ustanovení § 174a zákona o soudech a soudcích, představuje promítnutí zásad spravedlivého procesu z hlediska naplnění práva účastníka nebo jiné strany řízení na projednání jeho věci bez zbytečných průtahů, zakotveného zejména v ustanovení Čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, do řízení probíhajícího před soudem. Nejde o občanské soudní řízení, o trestní řízení soudní nebo o soudní řízení správní, ale o řízení sui generis, jehož smysl (účel) spočívá v tom, že příslušný soud nařídí na návrh účastníka (toho, kdo je stranou řízení) soudu, vůči němuž návrh směřuje (procesnímu soudu), aby ve stanovené lhůtě provedl procesní úkon, u něhož dochází v řízení k průtahům, a že tímto způsobem bude zabráněno dalším průtahům, k nimž by mohlo ve vztahu k tomuto procesnímu úkonu za řízení dojít.

Současně je třeba vzít v úvahu to, že soudnictví vykonávají v České republice nezávislé soudy a že soudci jsou při výkonu své funkce (při výkonu soudnictví) nezávislí (srov. Čl. 81 a Čl. 82 odst. 1 Ústavy České republiky a § 1 zákona o soudech a soudcích). Znamená to mimo jiné, že nikdo nesmí, nestanoví-li zákon jinak, zasahovat do nezávislé rozhodovací činnosti soudů a soudců a uvedené samozřejmě platí i ve vztazích mezi soudy a soudci při projednávání a rozhodování jednotlivých sporů a jiných právních věcí. V občanském soudním řízení může být nezávislost soudu a soudce při projednávání a rozhodování v jednotlivých věcech ovlivněna (usměrněna) jen prostřednictvím závazného právního názoru, vysloveného soudem v rozhodnutí o řádném nebo mimořádném opravném prostředku (srov. § 226 odst. 1, § 235h odst. 2, větu druhou, a § 243d odst. 1, větu první, o. s. ř.); do probíhajícího občanského soudního řízení není oprávněn zasáhnout nikdo, a to ani soud příslušný k rozhodování o opravných prostředcích.

Má-li být respektována (výše nastíněná) nezávislost soudů a soudců při projednávání a rozhodování sporů a jiných právních věcí a zároveň zachováno právo účastníka nebo jiné strany řízení na projednání jeho věci bez zbytečných průtahů, pro řízení návrhu na určení lhůty podle ustanovení § 174a zákona o soudech a soudcích z toho vyplývá, že příslušný soud sice může soudu, vůči němuž návrh směřuje, stanovit lhůtu k provedení procesního úkonu, avšak nesmí porušit jeho (Ústavou a zákonem zaručenou) nezávislost při rozhodování sporu nebo jiné právní věci tím, že by mu nařídil, jaké procesní úkony má za řízení učinit a tedy jak má při projednávání a rozhodování jednotlivé věci konkrétně postupovat. Vzhledem k tomu, že smyslem řízení o návrhu na určení lhůty podle ustanovení § 174a zákona o soudech a soudcích je – jak uvedeno výše – odstranění průtahů v řízení a že nemůže být prostředkem k ovlivnění (předurčení) postupu soudu, vůči němuž návrh směřuje, v řízení a při rozhodování sporu nebo jiné právní věci, může příslušný soud stanovit lhůtu jen ve vztahu k takovým procesním úkonům, o jejichž provedení soud, vůči němuž návrh směřuje, již rozhodl (a je v prodlení s jejich provedením) nebo jejichž potřeba provedení – i když o nich dosud nebylo rozhodnuto – je podle obsahu spisu a s přihlédnutím k povaze věci nepochybná a které ve věci stejně musí být podle zákona učiněny.

Při rozhodování o návrhu na určení lhůty k procesnímu úkonu může příslušný soud stanovit lhůtu jen k provedení takového procesního úkonu, u něhož jsou v návrhu namítány (tvrzeny) průtahy. Uvedený závěr vyplývá nejen z ustanovení § 174a odst. 2, věty druhé, zákona o soudech a soudcích (označení procesního úkonu, u něhož jsou namítány průtahy, je náležitostí návrhu, bez jejíhož splnění nelze v řízení pokračovat) a z ustanovení § 174a odst. 7, věty první, zákona o soudech a soudcích (příslušný soud může určit lhůtu k provedení úkonu, u něhož jsou v návrhu namítány průtahy), ale zejména ze zásady nezávislosti soudů a soudců při projednávání a rozhodování sporů a jiných právních věcí, která nesmí být dotčena tím, že by příslušný soud posuzoval – v rozporu se smyslem (účelem) řízení o návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu – nejen otázku určení lhůty k provedení procesního úkonu, ale rovněž to, ve vztahu k jakému procesnímu úkonu nastaly v řízení průtahy. Znamená to mimo jiné, že příslušný soud může vyhovět návrhu na určení lhůty k procesnímu úkonu dále jen tehdy, jestliže dospěje k závěru, že s ohledem na složitost věci, význam předmětu řízení pro navrhovatele, postup účastníků nebo stran řízení a na dosavadní postup soudu dochází v řízení k průtahům ve vztahu k takovému procesnímu úkonu, u něhož navrhovatel namítá (tvrdí) průtahy.

Navrhovanou délkou lhůty k provedení procesního úkonu naproti tomu příslušný soud vázán není. Navrhovatel není povinen v návrhu na určení lhůty k provedení procesního úkonu uvádět její délku; učiní-li tak, může příslušný soud stanovit i jinou dobu provedení procesního úkonu, která je způsobilá zamezit dalším průtahům v řízení.

V posuzovaném případě je předmětem řízení před Vrchním soudem v Praze otázka opožděnosti odvolání podaného žalovanou proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. 11. 2003.

Je nepochybné, že odvolací soud může (v souladu se zákonem) odmítnout odvolání proti rozhodnutí

soudu prvního stupně pro opožděnost jen tehdy, bude-li v řízení zjištěno, že bylo podáno po uplynutí zákonem stanovené lhůty. Zjištění v tomto směru současně předpokládá, že bude objasněno též to, zda napadené rozhodnutí bylo odvolateli řádně (v souladu se zákonem) doručeno, kdy mu bylo doručeno a kdy bylo odvolání podáno (u soudu nebo u orgánu, který má povinnost je soudu doručit); k objasnění uvedených (popřípadě dalších potřebných) skutečností je soud povinen provést potřebná šetření, nevyplyvají-li bez pochybností z obsahu spisu.

Městský soud v Praze jako soud prvního stupně v usnesení ze dne 30. 1. 2004 založil svůj závěr o opožděnosti odvolání žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. 11. 2003 na zjištění, že napadené rozhodnutí bylo žalované doručeno „uložením“ ve smyslu ustanovení § 47 odst. 3 občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2004 dnem 8. 1. 2004. Vzhledem k tomu, že žalovaná řádné doručení napadeného rozsudku tímto způsobem zpochybňuje a že otázkou doručení tohoto rozhodnutí bude potřebné se zabývat – jak se naznačuje též v odůvodnění usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 7. 2004 – při projednání a rozhodnutí o odvolání proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 1. 2004, nelze vyloučit, že před rozhodnutím o tomto odvolání bude potřebné provést šetření k objasnění toho, zda napadený rozsudek byl žalované řádně (v souladu se zákonem) doručen, popřípadě kdy jí byl řádně doručen.

S navrhovatelem lze souhlasit v tom, že při vyřizování věci vedené pod sp. zn. 11 Cmo 286/2004 došlo u Vrchního soudu v Praze k průtahům, když od předložení věci dne 21. 9. 2004 v ní až dosud nebyl proveden žádný procesní úkon; na tomto závěru nic nemění ani skutečnost, že jedna z členek soudního oddělení (senátu) 11 Cmo je dlouhodobě nemocná, neboť je povinností příslušných orgánů státní správy soudů i za této situace zorganizovat činnost soudu a soudního oddělení (senátu) tak, aby byla ochrana práv účastníků řízení rychlá a aby bylo zachováno právo účastníka nebo jiné strany řízení na projednání jeho věci bez zbytečných průtahů. Průtahy v řízení však nelze spatřovat v tom, že o odvolání žalované proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 1. 2004 zatím nebylo rozhodnuto, ale spočívají – jak vyplývá z výše uvedeného – zejména v tom, že Vrchní soud v Praze dosud neučinil žádný procesní úkon, směřující k objasnění, zda odvolání žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. 11. 2003 je opožděné, ačkoliv se podle obsahu spisu může jevit jako potřebný pro přijetí správného rozhodnutí soudu.

Navrhovatel Ing. J. Š. se domáhá určení lhůty k rozhodnutí o odvolání žalované proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 1. 2004. Vzhledem k tomu, že ani podle obsahu spisu a s přihlédnutím k povaze věci nelze – při respektování nezávislosti Vrchního soudu v Praze a příslušných soudců při projednání a rozhodnutí věci vedené u Vrchního soudu v Praze pod sp. zn. 11 Cmo 286/2004 – dovést, že by právě ve vztahu k tomuto procesnímu úkonu došlo k průtahům, Nejvyšší soud, který je návrhem v tomto směru – jak uvedeno již výše – vázán a který není podle zákona oprávněn určit lhůtu k provedení jiného procesního úkonu, než který byl v návrhu označen, návrh tohoto navrhovatele podle ustanovení § 174a odst. 6 zákona o soudech a soudcích zamítl.